

Tan lejos, tan cerca. Mi vida
Adolfo Marsillach
 Tusquets Editores. 1999

Confessar-se, dir-se, oferir-se, però per a un mateix, no de cara als altres, és precisament l'exercici literari al que es sotmet Marsillach. Parla per a si mateix i, els altres, si volen, l'escolten, com si es tractés d'una necessitat de revisió, de replantejament, segurament, l'inexorable d'una malaltia, com la que ell pateix, obliga a recomençar-se de nou, encara que sigui, gràcies al record. Les biografies, les bones, solen ser la recerca d'una nova oportunitat per a tornar a viure trenta, cinquanta, seixanta o vuitanta anys més.

Des del conferrat subjectivisme d'aquesta obra descobrim un concepte del teatre i de la vida molt personals. Ja des del començament, l'autor destil·la una capacitat de síntesi admirable i són fastuoses les seves descripcions sobre les ciutats que ha conegut i viscut com a home-teatre, valgui com exemple la valoració que fa de Nova York: "Nueva York desagua su sexo por los inodoros de los cuartos de baño (...) Hacer el amor en Nueva York es aportar un pequeño óbolo a la confusión del universo, un despreciable tributo a la humedad delatora de las toallas." Si bé, cada vegada que s'endinsa en terrenys tan literaris, recula i canvia de registre.

Un actor de dos temps, el de la dictadura i el de la democràcia, un home de dues posicions teatrals, l'actor a la recerca d'interpretar o dirigir una obra i el que ocupa el lloc que possibilita que altres puguin interpretar o dirigir-ne d'altres. Aquesta dualitat en el temps i en la professió, fa, per si mateixa, interessant aquesta lectura, però, no és solament això, Marsillach pertany a la categoria dels "interessants", ens hagin agradat

o no el seus treballs, darrera la personalitat de l'actor, del director o del càrrec polític hi ha un home de lletres, un home que sap i sap molt. Com ell mateix diu: "...los actores geniales lo son también -o sobre todo- por sus defectos..."

El llibre és, sobretot, una lectura obligada per a tots aquells que tenen el vici d'estimar el teatre. De la mà d'aquest home aprenem a comprendre el seu particular concepte teatral i, a la vegada, descobrim les misèries i les vel·leitats d'un món on, a voltes, pel raquitisme cultural d'un país, portar a terme qualsevol projecte de faràndula esdevé pur miracle. Tot el periple quimèric, des de la irrupció a finals dels seixanta del Living Theatre, fins la revisió i el desencantament del mètode Stanislavskij, el va descrivint Marsillach com ell mateix l'anava assimilant, l'apreciava i, després, aprenia a superar l'ho i a rebutjar l'ho.

Una de les seves afirmacions més taxatives és el convenciment, desposseït de qualsevol gratuïtat escèptica: "...Lo que se hacía para protestar, ahora se hace para vender. Hay una tremenda y sospechosa obsesión por lo útil, lo negociable, lo provechoso...". Lucidesa sense amargura, crítica sense acidesa. En definitiva, una apassionant mirada al que està tan properament llunyà: la pròpia vida.

A.F.Á.

Ploma blanca (Poesia oral africana)
Josep-Ramon Bach
 Columna. 1999

És molt possible que la poesia sigui senzillament un exercici del llenguatge, una gimnàstica mental capaç d'agilitzar els pensaments, de polir les idees, d'orientar les antenes i d'establir lligams, moltes vegades inesperats entre persones.

Fa molts anys que Josep-Ramon Bach practica aquest exercici, cada cop de forma més intel·ligent, depurant el llenguatge fins trobar la precisió necessària per a transmetre el que pensa i provocar en el lector una veritable emoció -malgrat que avui les emocions no estiguin ben vistes. Jo mateix penso que són petites trampes que l'evolució ens ha parat per a obligar-nos a complir els deures biològics, per a defensar-nos davant de les agressions externes, per a forçar-nos a conservar la individualitat i fer progressar l'espècie. Però no em refereixo a aquestes emocions que sovint són conseqüència de sentiments tan arrabassats i elementals que de vegades fins i tot fan somriure.

Parlo de l'emoció intel·lectual que no és un sentiment inútil, sinó, tal com l'etimologia ens diu, una manera de *remoure* els nostres pensaments, de provocar allò que els anglosaxons en diuen *brainstorming*, una tempesta d'idees capaç de posar en comunicació arxius del nostre cervell que normalment no es connecten, augmentant la comprensió i estimulant-ne la creativitat.

En el seus darrers lliuraments, Josep-Ramon Bach se'ns revela com un poeta-antropòleg. De fet, la preocupació per la naturalesa humana i les relacions personals ha estat una de les seves obsessions. Ja ho era en aquella jove nissima Emilie Kraufort de l'any 1972 que en sis breus i extraordinaris poemes definia tot un món. Però des de 1996, amb *L'ocell imperfecte*, el poeta s'ha enriquit i s'ha fet més savi. Ha volgut estudiar les cultures a través de les paraules dels escriptors i ens les ha traslladat amb la seva pròpia veu. En el fons, sempre un *leit motiv*: la profunda unitat de l'home malgrat les diferències culturals.

Ploma blanca és un viatge al cor de l'Àfrica, d'aquesta Àfrica que molts consideren perduda. Perduda per culpa de qui o per causa de què? Diu una vella oració dels duala que trobareu en el llibre:

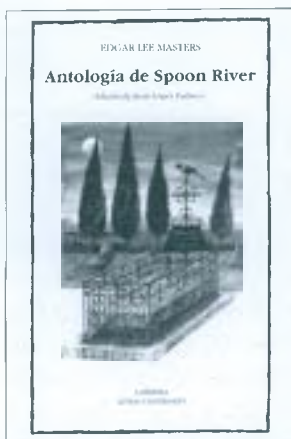
*No t'oblidis, Déu meu,
 de donar-me una llàntia
 com la del home blanc.
 Ah, i pensa també en l'oli!*

Bach ha fet un treball que ultrapassa la creació literària. Primer, una recerca sobre la poesia oral africana a través dels textos originals o manllevats per altres llengües; després una agrupació per temes, una anàlisi comparativa i una submersió total en l'esperit de les diverses cultures, un posar-se totalment dins la pell d'aquells autors anònims. Finalment ho ha escrit tot de nou, amb el seu propi llenguatge. L'obra no té res d'hibrid i és molt més que una versió o una adaptació: és una construcció personalíssima, però fidel a l'esperit de les cultures que vol transmetre.

El llibre s'estructura en cinc grans apartats. *El perfum de la vida* és un recull de temes amorosos. *Ocell sense ales* reflecteix algunes de les preocupacions de la vida quotidiana. *El festi de les víctimes* ens parla de la íntima relació de l'home amb els animals, una relació totalment oblidada en la nostra cultura. *Un home fràgil* tracta de la misèria humana que obliga a establir relacions amb suposades divinitats. I *Amb les cendres al front* recull la preocupació i el desconcert davant la mort.

Bach conserva el registre ingenu de la font, tot hi afegint-hi en ocasions un petit somriure irònic que se li escapa per sota el nas. El llibre està il·lustrat amb uns emotius dibuixos de Ramiro Fernández Saus que reforcen el candor i la calidesa dels textos.

MCF

Antologia de Spoon River
Edgar Lee Masters

Càtedra. Letras Universales. 1993

Una petita joia que, amb l'edició i traducció de Jesús López Pacheco, ens dona moltes claus que ajuden a comprendre encara més una bona part de la literatura i del cinema nord-americans. Una poesia que fa inevitable, des dels seus pentàmetres i iàmbics convertits per López Pacheco en versos lliures, recordar Dos Passos, Faulkner, Steinbeck i, és clar, el John Ford de *El raim de la ira* o de *La ruta del tabac*.

Cada poema es dedica a una tomba, a una persona i, per tant, és tota una història. Una antologia poètica que és, a la vegada, una novel·la, ja que cadascuna de les llores i de les làpides va component un entramat de relacions que construeix l'arquitectura emocional de tot un poble a través de la rememoració dels seus morts. Desagradeses imatges a voltes i, altres, espurnejants esquitxades d'alegria. Masters ens ofereix un poble imaginari de l'Amèrica profunda, aquella d'infinitos paisatges on es retallen les siluetes expressionistes d'uns homes amb barret i el cap cot, que assumeixen impertorbables l'inexorable del destí com a única verticalitat contra l'aspror dels horitzons.

Resulta interessantíssima la introducció del traductor. Entre d'altres reflexions apareix el concepte literari de la *Contrageneració del 98*, com a proposta d'anàlisi d'una literatura filla del desencant després de la guerra contra Espanya. Uns Estats Units que, després de la guerra, consoliden una societat cada vegada més controlada i on es van ferir de mort les esperances d'una real democràcia.

A. F. Á.

Francis Bacon
Andrew Sinclair

Circe. 1995

Per la singularitat personal i artística de Bacon era d'esperar que Sinclair fes una apassionada biografia. Els *enfants terribles* solen ser una assegurada fórmula per a l'èxit biogràfic, per això mateix, si un vol ser honest, costa resistir-se a les inevitables dosis de morbositat que, sense faltar a la veritat, semblen brollar de la màquina d'escriure. En aquest cas, com que Sinclair parteix d'una llarga entrevista realitzada a Bacon, on les seves afirmacions són sistemàticament comparades amb altres fons documentals, la banalitat morbosa resta sepultada per la serietat del plantejament d'investigació. Així, Bacon, miserable a voltes, inconscient i contradictori d'altres, també apareix genial i generós, fruit i producte d'un temps i d'una opció vital dels quals es salva gràcies a les seves propostes artístiques.

Sinclair s'apropa al personatge amb cisell, des de una simpatia declarada, però, sense concessions, resultant la biografia un viatge apassionant pel món dels artistes autodestractius, amants dels límits i de la vida a les fronteres de tot. També ens ofereix una lúcida anàlisi d'un món plàstic molt personal i, a la vegada, molt de conjuntura i fruit inevitables d'un estat de la consciència col·lectiva irrepetible. Bacon despintà la pintura descarnant l'home i Sinclair ens ho serveix a manera d'autòpsia literària, com de cap altra manera un profund coneixedor de l'obra baconiana podia fer-ho.

A. F. Á.

Edició del disc
«Llengües vives del tercer mil·lenni»

«Llengües Vives», butlletí d'actualitat lingüística del sud-oest europeu, acaba d'editar el disc compacte «Llengües vives del tercer mil·lenni». Hi han participat grups musicals dels àmbits lingüístics que abraça la publicació: **Nenos da revolta**, de Galícia; **Mus**, d'Astúries; **Kashbad**, del País Basc; **Mallacán**, de l'Aragó; **Mescladissa**, d'Occitània i **Tots Sants**, dels Països Catalans.

Aquest treball és un crit a favor de la diversitat lingüística i de l'ús normalitzat de totes les llengües, amb el qual volem contribuir a:

- vèncer definitivament els vells prejudicis lingüístics imposats des de fora.
- recuperar l'autoestima dels propis parlants.
- restaurar el ventall de llengües minoritzades que creuran el lliard del segle XXI.

Els diners que es recullin amb les vendes del disc es destinaran a sufragar les despeses del butlletí, que és distribuït de franc i no compta amb cap subvenció oficial. El disc costa 995 pessetes i es distribueix des del propi butlletí. Per a comandes, adreceu-vos a:

«Llengües Vives» bústia postal 5224
08080 Barcelona (Barcelonès, Països Catalans)
tel/fax 932 681 938

El butlletí «Llengües Vives», que apareix bimestralment des de fa més de tres anys (núm. 0, juliol de 1996; núm. 20, gener de 2000) va sorgir amb els següents objectius: facilitar la connexió i la interconeixença entre els sis dominis lingüístics minoritzats del sud-oest d'Europa (gallec-portuguès, astur-leonès, basc, aragonès, occità i català); difondre el procés de normalització de totes sis llengües, a fi que les experiències que se'n derivin siguin aprofitades a la resta d'àmbits per tal d'escurçar-los el camí cap a la plena normalitat; denunciar les agressions que pateixen cadascuna de les comunitats per part dels governs, partits i entitats estatals; difondre les activitats del món cultural de cada àmbit. Cada secció del «Llengües Vives» és redactat en la llengua de la qual es parla.

El «Llengües Vives», juntament amb d'altres entitats, va impulsar el mes d'abril de l'any passat el manifest «Pel compliment dels drets humans i lingüístics a l'Estat francès, modificació de l'article 2 de la Constitució ara!».

L'associació que edita el butlletí és un grup de joves anomenat L6, Acció pro-Llengües integrat per militants lingüístics d'arreu dels sis territoris.

Barcelona (Països Catalans)